

Analýza audiovizuálního díla

UF/MM 525

Jaromír Vašek

literatura

- KOKEŠ, D. Radomír: Rozbor filmu, Brno: MU, 2015.
- BORDWELL, David, THOMPSONOVÁ, Kristin: Umění filmu, Praha: AMU, 2011.
- NICHOLS, Bill: Úvod do dokumentárního filmu, Praha: AMU, 2010.

FIKČNÍ FILM

- analýza - rozbor
- realizace - natáčení
- syntéza - montáž
- vyprávění - co vidíme a slyšíme
- styl - technické prostředky
- fikční svět - konstrukce diváka

Vyprávění

- **syžet** - vše co ve filmu vidíme a slyšíme, a to v pořadí a podobě, v jaké to vidíme a slyšíme
- **fabule** - odvozována divákem během sledování filmu jednak od událostí zobrazovaných syžetem, a také od událostí, které si divák na jeho základě pouze domýšlí
- **narace** - spolupůsobení syžetu a stylu, které poskytuje divákovi určitá vodítka k rekonstrukci fabule

Události

- se snažíme ve fabuli sestavit v co nejsevřenější podobě, aby jedna vyplývala z druhé, a zároveň popořadě tak, jak se pravděpodobně ve fikčním světě odehrály
- syžet může události fabule ve svém plynutí přeuspořádat, vynechat, roztáhnout, zhustit, prozradit a zatajit
- vysvětlení nabízí divákovi předpoklad, hypotézu, jak se daná věc stala

Mezery

- syžet vybírá pouze určité události fabule, které prezentuje a navzájem je různě kombinuje - vytváří **mezery** (gaps):
 - časové
 - prostorové
 - dočasné x trvalé
 - rozptýlené x zaostřené
 - okázale předváděné x potlačené

Principy ovládající kompozici syžetu

- RETARDACE - zdržování
- REDUNDANCE - nadbytečnost

Vědění

- ROZSAH - jaký rozsah vědění poskytne narace? Je omezeno jen na to, co ví některá postava o událostech fabule (omezená narace), nebo překračuje to, co ví kterákoli postava (vševědoucí narace)?
- HLOUBKA - jak hluboké toto vědění je? Je hluboké (noří se do mentálního života postavy), nebo zůstává na povrchu (jen ukazuje chování postavy)? Záležitost hloubky, stupně subjektivity a objektivity.

Narace a čas

- trvání FABULE - čas, který podle diváka zaujímá příběh (den, hodiny, týdny, století)
- trvání SYŽETU - čas dramatizovaný filmem, např. z desíti let, které předpokládaně zaujímá jednání fabule, může syžet dramatizovat jen několik měsíců nebo týdnů (*V pravé poledne*)
- trvání PROJEKCE

Styl

- systematické a rozpoznatelné užití technických prostředků a estetických postupů filmového média, které chce nějakým způsobem působit na diváka
- závisí na technologických možnostech doby a systému konvencí uměleckých voleb
- jako systém uměleckých voleb se vždy podřizuje požadavkům díla
- přítomnost nějakého prvku, prostředku či postupu vyplyne ze souvislostí - současně může libovolný prvek, prostředek či postup plnit rozmanité funkce

Mizanscena

- **mizanscénou** se rozumí všechno před kamerou - prostředí, figury, rekvizity, kostýmy, barvy a osvětlování
- skrze prostředí mohou filmaři v základech charakterizovat fikční svět
- pomocí mizanscény může film v základech představit hrdiny, dokonce povědět něco o jejich minulosti (*Okno do dvora*)

Práce kamery

- rozhoduje o vlastnostech snímání záběru - **co** se natáčí a **jak** se to natáčí
- FOTOGRAFICKÉ aspekty záběru - zacházení s ohniskovou vzdáleností, volba objektivů tedy rozhodování o hloubce pole, přeastřování
- RÁMOVÁNÍ záběru - velikost (od velkého celku po velký detail),
úhel (nadhled, podhled),
pohyb (jízda, steadycam, švenk, nájezd, odjezd, strh)
výška od země
rovina
DÉLKA záběru

Střih

- koordinace dvou samostatných záběrů
- TECHNICKY je to spoj mezi dvěma samostatnými kusy filmového pásu
- KOMPOZIČNĚ je to filmaři neskrývaný postup - změna pozice, časová výpustka děje
- KONTINUÁLNÍ střihová skladba - klasická hollywoodská norma, divák by střih neměl vnímat rušivě, odvozuje se od analytického střihu, který rozkládá - analyzuje prostorové uspořádání scény (ustavující záběr, pravidlo osy, záběr/protizáběr, návaznosti pohledu, znovuustavující záběr)
- KONSTRUKTIVNÍ střihová skladba - sovětští filmaři dvacátých let, menší počet ustavujících záběrů, vytváření fikčního filmového prostoru řadou jednotlivých záběrů z různých míst propojených pohybem nebo častěji pohledem postav

Zvuk

- mluvené slovo
- hudba
- ruchy
- zvukový můstek - zvuk z jedné scény přechází do další
- dialogový háček
- vztah zvuku k hloubce prostoru a hloubce pole

Fikční svět

- je podobně jako fabule utvářen spolupůsobením stylu a syžetu
- je to časoprostor utvářený dílem
- tento časoprostor v sobě zahrnuje různé soubory podmínek: podmínky možného, hodnotného, povoleného či věděného, a zároveň představuje tematickou úroveň díla

DOKUMENTÁRNÍ FILM

- Dokument se stal “vlajkovou lodí” sociálně angažované kinematografie i specifickým viděním světa
- Dokumenty vypovídají o realitě, o tom, co se ve skutečnosti stalo
- Dokumenty vyprávějí o skutečných lidech
- Dokumenty vyprávějí příběhy o tom, co se děje ve skutečném světě

NONFIKČNÍ MODELY

- **investigace/reportáž** - shromažďuje důkazy, argumentuje, předkládá stanoviska
- **obhajoba/podpora případu** - klade důraz na důkazy a příklady, usiluje aby publikum přijalo určitý názor
- **dějepis** - líčí co se skutečně událo, přikládá k tomu stanovisko
- **výzkum/cestopis** - odlišnost i kouzlo vzdálených míst
- **svědectví** - shromažďuje svědky, kteří popisují svoje osobní zkušenosti
- **sociologie** - studium subkultur, terénní práce, pozorování, popis subjektů
- **vizuální antropologie/etnografie** - studium jiných kultur obohacené o znalost jazyka, spoléhá se na zprostředovatele
- **esej v ich-formě** - osobní líčení autora/filmařova prožitku nebo názoru
- **poezie** - uspořádání na základě pravidel rýmu, rytmu, metra, důraz na formu díla
- **deník/zápisník** - každodenní dojmy, začínají a končí subjektivně
- **autobiografie/profil/biografie jednotlivce nebo skupiny** - líčí příběh, zraní jednotlivce nebo skupiny

DOKUMENTÁRNÍ MODY

- **výkladový** - promlouvá k divákovi přímo prostřednictvím komentáře
- **poetický** - klade důraz na obrazový a zvukový rytmus, strukturu i celkovou formu filmu
- **observační** - dívá se na sociální herce jak se zabývají životem, jako by kamera nebyla přítomna
- **reflexivní** - upozorňuje na konvence dokumentární tvorby i metodologické postupy, jako např. práce v terénu nebo rozhovor
- **participační** - filmař a sociální herci na sebe vzájemně reagují, tvůrce se účastní toho, co se děje před kamerou
- **performativní** - zdůrazňuje výrazový aspekt tvůrce zaujetí námětem filmu, přímé oslovení publika

:-)